

ES SAIG

ALGAIDA - NÚM. 147 - MARÇ DE 1993 - PREU: 150 Ptas

Aquesta imatge bucòlica del nostre camp, amb ametllers florits, no ens pot fer oblidar la greu problemàtica de la pagesia mallorquina. En Toni Garcias ens fa una reflexió sobre aquest tema en el Pregó de les Festes de Sant Honorat que vos oferim a les pàgines interiors, amb una mica de retard.

EDITORIAL

DESE ANIVERSARI DE L'ESTATUT D'AUTONOMIA

Es evident que la commemoració dels aniversaris acabats en zero gaudeixen d'un prestigi especial: no és el mateix complir 50 anys que fer-ne 49 o 51. Deu ser per allò del sistema decimal, però no deixa de ser una bajanada com qualsevol altra. Idò ara tenim una commemoració d'aquestes: el nostre esquifit Estatut d'Autonomia compleix aquests dies els 10 anys.

Qui més qui manco va acollir amb satisfacció l'Estatut, tot i pensant que la nostra era una Autonomia que neixia escassa, deficitària i de segona categoria. Pensàvem que era un punt de partida i que s'aniria reforçant i omplint de competències. I sovint s'ha parlat de la necessitat d'una reforma estatutària que enfortís els continguts de la nostra Autonomia. Darrerament s'havien intensificat les peticions en aquest sentit des de diversos sectors polítics i semblava que la cosa podia tirar endavant. Però...

Però ha bastat que els capparets de Madrid cridassin a capítol els seus escolanets d'amén provincians per aclarir la situació. La consigna dels "quefes" del PP i del PSOE ha estat clara: Seguiu amb les vostres baralles de cada dia, vos podeu acusar mútuament del que sigui, vos deis el nom del porc, però deixau l'Estatut en pau. I els escolanets han fet el que pertocava: amén, amén.

Es trista aquesta renúncia a aprofundir en l'autogovern, però encara ho és més la forma. No és fruit d'una reflexió i d'un convenciment, sinó d'una ordre d'uns personatges interessats en mantenir uns privilegis i uns avantatges, és una prova més del sucursalisme dels nostres governants. Ja ens explicareu quina credibilitat poden tenir les queixes contra el Govern Central i les peticions gairebé independentistes dels polítics que accepten sense motar aquestes transaccions vergonyants. Ningú no es pot queixar d'allò que voluntàriament ha admès. Ens recorden el cas d'aquell vigilant de nit que posava el crit al cel perquè no podia dormir durant la nit.

Bolletí de l'Obra Cultural Balear
d'Algaida.

Revista mensual. D.L.P.M. 495/80

Domicili: Rei, 1. Algaida

Imprimeix: Apóstol y Civilizador.
Petra.

ES SAIG només es responsabilitza de
l'editorial.

Dirigeix: Delfí Mulet

Administra: Directiva Obra Cultural.

Mecanografia: Mireia Mulet

Col.laboren: Pere Mulet, Joan Trobat,
Joan Mulet, Biel Bibiloni, Catalina
Martorell, Biel Sastre, Miquel Fiolet,
Xesc Oliver, Víctor Andreu, Víctor
Mulet, Miquel Serra, Antònia Maria
Mulet.

CALAIX DE SASTRE

COMITÉ DE DEFENSA DE S'ARENAL DE MALLORCA

És certament impressionant l'aportació que el personal de la cosa monàrquica ha fet al patrimoni universal de la cultura. Uns han passat a la posteritat per les seves moltes culinàries i fina sensibilitat: ¿recordau aquell rei que pelava faves i li queien les baves dins un ribell?. Uns altres són els responsables directes que, una vegada a l'any, les butxaques dels pares i mares quedin ben plomades. D'altres seran recordats per la magnitud dels seus membres (auditius) i l'originalitat dels seus amagatalls. I si més no, als més modestos, a manca d'altres habilitats, sempre els quedarà el recurs de cedir el seu nom a una espaiosa plaça.

Els companys de S'ARENAL DE MALLORCA, que han tengut l'encert de convertir la seva publicació en un document de més ressò que una senzilla revista de poble, hi feren la seva contribució pròpia, al llegat cultural de la reialesa de què parlava abans. Provaren de mostrar, simplement, que els reis, a més d'herois de llegenda, també són persones de carn i os. Però els dogmes són intocables, i els heretges, és a la foguera, allà on han d'esser.

El parlamentari socialista Damià Ferrà-Ponç, exercint d'aprenent d'inquisidor -és molt trist veure el paper que alguns se senten obligats a jugar per exculpar els seus pecats- va encendre el foc contra la llibertat d'expressió de S'ARENAL DE MALLORCA. Per descobrir que els reis ja no duen les juguetes; per provocadora i malparlada; per independentista; per corrossiva, en definitiva, aquesta revista ha vist reduït, sense cap sentència judicial que ho justifiqui, en més d'un 95% la publicitat que les institucions hi publicaven.

No fan altra cosa que complir el mandat de l'article 32 de la Llei de Normalització Lingüística. Les persones normaletes hi podem llegir, a l'esmentat article: "**Els poders públics de la Comunitat Autònoma donaran suport econòmic als mitjans de comunicació que emprin la llengua catalana de forma habitual**". No hi ha cap afegitó que digui: "**...que emprin la llengua catalana de forma habitual i així com pertoca**". Però ells, els hipòcrites de la democràcia, els posseïdors de la veritat de l'"així com pertoca", hi veuen l'afegitó. I en nom seu cometen la major de les injustícies.

Davant la discriminació de què és víctima S'ARENAL DE MALLORCA, s'ha format un **COMITÉ DE DEFENSA** encapçalat per JOSEP MARIA LLOMPART -el seu darrer exemple de lucidesa-, GUILLEM D'ÉFAK i JAUME SANTANDREU. D'aquest darrer són les següents paraules: "Ficar-se amb els continguts d'una revista i decidir si van o no contra la legalitat només ho pot decidir un jutge. Si agrada o no agrada sempre es pot comprar o deixar de comprar i si algú vol discriminar aquesta publicació és senyal que la llegeix i la compra. Si es negàs o retallàs la publicitat institucional a una revista en català que fos de l'Opus, dels Testimonis de Jehovà, o que fos una espècie d'Hola o una revista eròtica, a mi igualment m'agradaria formar un comitè de defensa. Si Josep Maria Llompart amb tot el seu seny i claredat es va constituir en Comitè de Defensa, deman als qui se sentin els seus hereus que facin complir la seva darrera voluntat".

Modestament, crec que aquestes paraules són irrefutables. A l'Apartat de Correus 124 - 07600 de S'Arenal i al telèfon 265005, ja hi he fet arribar la meua adhesió.

M'HAN DIT QUE DIUEN

El que molts ja vèiem com una cosa molt difícil, que l'autocar tornàs a passar per Plaça, ja és una realitat. Sembla que les nostres autoritats han decidit posar una mica d'ordre a la circulació i aparcaments i han senyalitzat els aparcaments de la Plaça i el de la parada de l'autocar. Ens han dit que normalment el "camió" pot fer la volta a Plaça sense problemes, ja que els municipals estan més per mig. Ara la pregunta que es fa molta gent és si tindrà durada o, com altres vegades, se'n cansaran aviat.

No hem sentit a dir res sobre l'actuació de la Societat de Caçadors referent al tema dels garbelllets, però diuen que han amollat molts d'animals per repoblar el vedat: conills i, sobretot, perdius. I que van ben animats preparant el dinar de fi de temporada. Tots esperen que, amb aquesta repoblació, l'any qui ve la temporada sigui molt millor que la d'enguany.

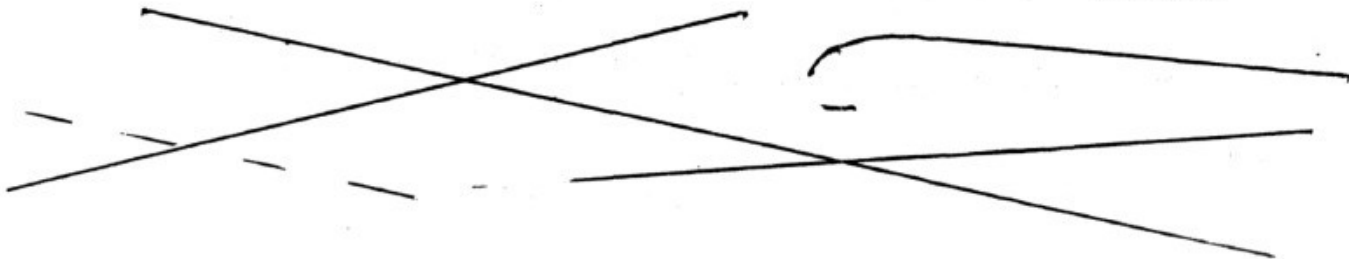
Algaida tenia fama de ser un poble poc animat, que més que participar en les festes, li agradava ser espectador; i aquest comentari el feien els mateixos algaidins, que moltes vegades posaven com exemple Montuïri, on la gent era més participativa en les festes. Aquesta idea l'hem de canviar, vista la nombrosa assistència a tot tipus d'actes culturals i, sobretot, la participació a la Rua i al ball que se celebrà més tard. A títol de comentari, hem de dir que hem sentit que no tots els participants quedaren satisfets amb el seu premi-sorpresa. Però ja se sap, no sempre surt tot tan bé com voldrien els organitzadors i és difícil contentar a tothom.

Els qui deuen haver hagut de fer hores extres després dels darrers dies han estat els metges: sabeu que se n'han fet de sopars i dinars, amb l'excusa dels darrers dies. I lo curiós és que quan ve la quaresma no hi ha massa diferència. Un deia que n'Alexandre, el metge, a més dels medicaments pertinents, hauria de receptar "fer sa corema" a molts dels pacients: a uns de no fumar, a altres no beure vi, a altres no sopar o sopar poc,...

Hem tornat a sentir parlar de robatoris per foravila, i això, desgraciadament, és un tema com el de la circulació: en parlam molt però ningú no hi posa remei. Un comentava que si la crisi que patim encara s'accentua un poc més, no sé què passarà, perquè ara ja no tenim res segur, ni al poble ni a foravila.

Fa uns dies que a Plaça hi hagué molta "moguda" de gent i camions i motorets de serrar: hi hagué qui s'assustà pensant que anaven a tallar els pins. Però fou tot el contrari: els varen arreglar, tallant les branques que feien nosa i aclarrint-los. Això demostra que, de moment, aquella idea de tallar-los per mor de "ses cuques" s'ha abandonada, sortosament. Imaginau-vos, per un moment, la nostra Plaça sense pins: seria una pena.

UN SORD

Sa Rua

SES ESCOLES

Aquests darrers dos mesos, Gener i Febrer, hem duit a terme, a Ses Escoles, una sèrie d'activitats a nivell de tot el Centre que, a més de ser per a tots nosaltres molt interessants, ens han permès relacionar-nos amb una sèrie d'entitats com l'Ajuntament, l'A.P.A. del centre, Titoieta Ràdio, Escola Municipal de Música, Club Colombòfil d'Algaida, etc., que, amb gran il·lusió, ens han ajudat per poder dur a terme les dites activitats. Des d'aquestes retxes volem aprofitar per donar a totes elles les gràcies per la seva col·laboració.

Amb motiu de les Festes de Sant Honorat, l'Ajuntament va organitzar una Mostra de Redacció i Dibuix (enguany, per primera vegada, no va tenir el caràcter de Concurs, la qual cosa ens va estimular més a tots) a la qual hi va haver una gran participació. Tots els dibuixos van ser exposats a la Plaça el dia de Sant Honorat i l'horabaixa del mateix dia es va entregar un obsequi de participació que ens va deixar a tots molt contents.

La darrera setmana de Gener vam dur a terme, a nivell de tot el Col·legi, una sèrie d'activitats (dibuixos, redaccions, murals, poemes, etc.) relacionades amb la No-violència i la Pau. També vam aprendre tots una cançó i una dansa. A més, durant aquesta setmana, una representació de totes les classes, des de 2 anys fins a 8è, va anar a Titoieta Ràdio per tal d'expressar la seva opinió referida a la No-violència i la Pau. La culminació d'aquesta setmana tingué lloc el divendres dia 29 amb la celebració del Dia Escolar de la No-violència i la Pau. El matí vam anar tots els alumnes al carrer Toni Maura per dur a terme una activitat que mai havíem realitzat i que ens va agradar molt: pintar uns "graffitis" en terra, relacionats amb el tema de la diada que celebràvem. Al mateix temps es passava, pels altaveus de la Plaça, la gravació feta amb Titoieta Ràdio i llançàvem els nostres missatges de pau a tot el poble.

Com a mostra, en recollirem, ara, alguns dels més destacats:

Alumnes de l'Escoleta: "No mos hem de barallar".
 "Mos hem d'estimar".
 "No mos hem de tirar coces".
 "Que per tot el món hi hagi pau".

Alumnes de Primària i E.G.B.:

- Costa molt tenir un amic: ens hem d'esforçar per mantenir-lo.
- Si semblam amor i estimació, recollim comprensió. Si semblam discòrdies, recollim desprecis.
- Volem viure contents i units: per això, juntam les nostres mans.
- Desitjam que arribi el dia en què els mitjans de comunicació puguin donar notícies alegres i deixin de parlar sempre de desgràcies i guerres arreu del món.
- Si el SOL és de tots, per què no ho és la terra?
- La PAU té un sinònim: la NO-VIOLENCIA; també té un antònim: la violència i la guerra.
- La Comunitat Educativa del Col·legi "Pare Pou" vol ésser seguidora del campió de la no-violència: GANDHI.
- La guerra no és bona, la Pau és millor i per aconseguir-la, tots junts hem d'estar.

Per culminar la diada, l'horabaixa vam anar tots junts a la Plaça on cantàrem, acompanyats d'alguns components de la Banda Municipal de Música, l'Himne de la no-violència i la Pau i, tot seguit, interpretàrem una dansa relacionada amb el mateix tema, acabant amb una amollada de coloms i un fort aplaudiment, per part de tota la gent, com a testimoni de que tots volem la PAU.

Ja per acabar, volem destacar que l'horabaixa del Dijous Llarder vam tenir una festa al Col·legi. Els alumnes de l'Escoleta, tots disfressats, van fer una Rueta pel poble, mentre que els més grans, també disfressats, ens vam divertir al Recinte Escolar amb un fogueró, una sèrie d'activitats i una bona berenada.

L'AJUNTAMENT INFORMA

PADRÓ D'HABITANTS

Amb data 1 de gener de 1992 el poble d'Algaida comptava amb 3.210 habitants, l'1 de gener de 1993 els habitants són 3.367.

Les altes demogràfiques durant 1992 varen ser 303 i les baixes 146, la diferència entre ambdues xifres representa un augment de 157 habitants anual, molt important si ho comparem amb el d'altres anys i amb el de la resta de pobles del Pla de Mallorca.

CALEFACCIÓ A LES ESCOLES

La Delegació Provincial del Ministeri d'Educació i Ciència ja ha presentat el projecte, a l'efecte de la llicència municipal, per tal de dotar el col·legi Pare Pou d'Algaida d'un servei de calefacció. Sembla ja segur que enguany es duran a terme les obres.

ARBRES I FEMS

Durant aquest mes s'ha dut a terme la poda dels arbres ubicats a llocs públics d'Algaida, Pina i Randa. Ha fet la feina una empresa de Llubi.

D'altra banda, no ha estat possible, per causa del mal temps, efectuar la recollida de fems a foravila amb la finalitat d'evitar els abocadors incontrolats, de totes maneres l'Ajuntament ho té previst i es durà a terme tot d'una que el temps ho permeti.

COBRANÇA

Del dia 1 de març al dia 30 d'Abril es durà a terme el cobrament de l'Impost Municipal sobre vehicles de tracció Mecànica en el període voluntari.

LLOCS I DIES DE COBRANÇA

Algaida, Ajuntament, c/Rei, 8. Els dies 5,12,19 i 26 de març, i els dies 2,16,19,20,21,22,23,i 30 d'abril, de 9 a 13h.

Pina, A la casa Municipal. C/ Sant Damià, 4.
Dia 17 d'abril, de 9 a 13 h.

Randa, Al Forn Can Lluís. Dia 24 d'abril, de 9 a 13 h.

Palma, Al Servei de Recaptació de l'Ajuntament d'Algaida. c/ Nicolau de Pax, 21. La resta de dies hàbils.

A partir del dia 1 de maig tots els rebuts pendents tindran un recàrrec del 20% més costos.

L'AJUNTAMENT INFORMA

CONSORCI D'AIGÜES

El Consorci d'Aigües, creat per el Consell Insular de Mallorca i els pobles del Pla de Mallorca (Sineu, Villafranca de Bonany, Montuïri, Sencelles, Santa Eugènia, Porreres, Maria de la Salut, Ariany, Lloret, llubí, Costitx i Algaida) va adjudicar provisionalment l'explotació i les obres de construcció del servei d'aigua potable i sanejament a l'empresa Cadagua.

Ara posteriorment Consorci i empresa s'hauran de posar d'acord sobre els projectes.

Com sabeu, aquest Consorci es va crear davant la impossibilitat plantejada pel Consell Insular de continuar amb la inversió iniciada en relació a aquestes obres, la qual cosa feia difícil i molt més costosa per a cada poble la finalització del projecte.

Amb la nova fórmula el Consell financia una part de l'obra i l'altra és a càrrec de l'empresa concessionària, que recuperarà la seva inversió al llarg de 25 anys, termini de la concessió, i sobre el preu de l'aigua.

Per tant, això significa no aplicar contribucions especials als veïnats i que aquests en lloc de pagar tot d'una vegada ho paguin durant 25 anys.

S'havia previst, per als dos primers anys, un preu de l'aigua, sense canon, de 102 ptes el m³ i una tarifa bimensual de 700 ptes. L'oferta de Cadagua per als dos primers anys és de 86 ptes el m³ si participa en el projecte Sencelles, cosa que no és segura encara i de 96 ptes m³ si no hi participa aquest poble i una tarifa bimensual de 700 ptes. El tercer any es farà una revisió segons l'IPC i el cabal d'aigua subministrat, mitjançant una fórmula prèviament establerta. Quant als preus de l'aigua, i a petició dels batles, el President del Consell Insular es va comprometre a aportar, a partir del tercer any i per un temps de tres o quatre anys, doblers suficients a fi que els preus no sobrepassin les 100 ptes.

L'empresa s'haurà de fer càrrec del manteniment i el servei de la xarxa d'aigua potable i de sanejament del nucli urbà.

La proposta de Cadagua inclou fer un pou completament equipat a Algaida.

IMPORTANT

VOS RECORDAM QUE A LA XARXA D'AIGUA BRUTA (CLAVEGUERAM) NO HI PODRAN ANAR CONNECTADES LES PLUVIALS DE LES VOSTRES CASES.

FESTES DE SANT HONORAT

pregó

PER ANTONI GARCIAS

Tradicionalment i fins no fa massa anys les Balears érem una comunitat agrària basada en l'economia de subsistència; de fet, la comunitat ha passat de ser emigrant, de tenir emigrants, a immigrant, a rebre bastants d'immigrants; en realitat, jo tenc una cama de cada banda, com tots sabeu; la terciarització de l'economia de les Balears ha duit com a conseqüència el desplaçament d'altres sectors, principalment, en aquest cas, l'agrari.

L'aportació al P.I.B. per part del sector agrari el 1991 va ser només de l'1'2% del total; la renda agrària ha sofert una disminució accelerada que en termes reals ha baixat un 25% en el període 1981-1991; de fet és curiós que a la Comunitat Autònoma de l'Estat Espanyol on s'obté la renda "per capita" més alta és on hi ha la renda agrària més baixa.

Conseqüència de tot això ha estat el progressiu envelliment, hi ha pocs pagesos joves: de la població activa agrària el 55% té ja més de 55 anys. Aquesta, però, totalitza unes 11.000 persones ocupades al sector agrari a Balears, el que representa un 4% sobre la població activa; aquest índex de població activa agrària és inclús inferior a l'índex mig de tota la població activa agrària de la Comunitat Europea.

La superfície cultivada és d'unes dues-centes seixanta-set mil hectàrees, unes 300.000 quarterades, de les quals 24.235 ho són de reguiu i la resta de secà.

La cabana ramadera és de 300.000 ovelles i 50.000 vaques i vadells i 120.000 porcs/porcells aproximadament.

Tot això ens pot donar una idea de la importància del sector agrari a les Balears en sentit genèric.

L'Arxiduc Lluís Salvador a finals del segle passat escrivia a "Die Balearen" (estam xerrant de fa aproximadament cent anys):

"La major riquesa de Mallorca són els productes de l'agricultura, els quals constitueixen les 4/5 parts dels seus ingressos anuals (...)" "Com a conseqüència, el nombre d'habitants que es dediquen a les feines del camp és, amb diferència, el més abundant; es calcula en 38.948 ànimes, inclosos els propietaris agrícoles residents a pobles i llogarets (...)" "Només a Mallorca hi havia tres vegades més pagesos que en tota la Comunitat Autònoma actualment.

Però no devia imaginar l'Arxiduc que en menys de tres generacions aquesta situació seria no tan sols inversa sinó, com hem vist, radicalment oposada.

Els primers estrangers que visitaren l'illa la varen trobar més o menys tal com l'havia descrita l'Arxiduc, però cap allà els anys 60 i coincidint amb els famosos "Planes de Desarrollo" va emergir a l'illa un turisme cada vegada més nombrós començant un desenvolupament econòmic espectacular que ens va dur en no massa temps a esser la regió més rica de l'Estat Espanyol i amb la renda "per capita" més alta; però tot això va anar a favor d'un fort desequilibri que ens ha duit a que els estrangers quan vénen ens demanen: on és la Mallorca del catàleg de promoció? Aquí tendríem la primera contradicció.

Tot això ens diu que la relació entre l'oferta i la demanda determina l'equilibri necessari per mantenir en condicions òptimes les distintes activitats econòmiques i que la superposició d'unes sobre les altres ens pot conduir inevitablement al fracàs.

Avui, i dins el context europeu en el qual ens movem, veim com una de les majors preocupacions és la dels equilibris i sobretot dels equilibris ambientals; però ha hagut de ser aquest context el que ens ha fet veure que la desaparició de l'agricultura és d'unes conseqüències negatives incalculables. Fins ara, els mallorquins no ens havíem plantejat les conseqüències que ens pot dur l'abandonament o desaparició d'un sector com és el de l'agricultura.

Em ve a pèl la transcripció de part d'un document escrit fa 137 anys per Seattle, cap de la tribu Sawamish, establerta als territoris que avui formen l'estat nordamericà de Washington, contestant a la petició del President dels Estats Units de comprar-li les terres als Sawamish:

"Caldria que ensenyàssiu als vostres fills que la terra que trepigen és la cendra dels padrins. Respectaran la terra si els dieu que és tota plena

de la vida dels avantpassats. Cal que els vostres fills sàpiguem, igual que els nostres, que la terra és la mare de tots nosaltres. Que de tot estrall causat a la terra en pateixen els seus fills. L'home que escupa a terra, a si mateix s'està escopint".

I continua dient:

"D'una cosa n'estam ben segurs: la terra no pertany a l'home; és l'home qui pertany a la terra. L'home no ha teixit la xarxa que és la vida, car ell només n'és el seu fill. Està temptant la seva malaurança si gosa trencar la xarxa. El patiment pels seus fills. N'estam ben segurs. Totes les coses estan lligades com la sang d'una mateixa família (...).

On és el bosc espès? Desaparegué. On és l'àliga? Desaparegué... Així s'acaba la vida i començam a SOBREVUIRE!" És un document per entendre les conseqüències de fer malbé la terra.

És evident que en el cas de les Illes Balears l'actual producció agrària no és suficient per abastar la demanda actual i, vista l'evolució del sector productor, es pot observar que la dependència d'altres mercats d'origen de productes agropecuaris és cada vegada més grossa.

Però la importància del sector agropecuari no es pot veure només baix de l'òptica econòmico-productiva, sinó també com l'element bàsic i indispensable per a la conservació de la natura i del patrimoni.

Per tant, l'abandonament ens duria inevitablement cap a la degradació progressiva del medi natural.

És imprevisible avaluar les conseqüències de l'abandó dels cultius als marges de la Serra de Tramuntana o de les pastures del Pla de Mallorca, això referit a conseqüències de tipus ecològic; si parlem d'elements paisagístics com els ametllers, garrovers, figueres, etc. ens caldria demanar-nos si això no tendria conseqüències negatives per a l'economia turística de les nostres illes, principal font de riquesa de la comunitat.

Així, podem afirmar amb rotunditat que el manteniment de l'activitat agrària és indispensable per a qualsevol model econòmic que es pugui plantejar.

Ara bé, no es tracta de derrotar-se davant les adversitats; aquestes ens fan de servir per fer una aturada en el camí, per pensar i reflexionar si han de seguir igual o han de can-

viar; en tot cas, ens serviran per reconduir i reafirmar les coses i els camins.

Dic això perquè no sols els pagesos han dit que l'agricultura s'acaba a Mallorca; en més d'una ocasió, veus interessades han dit: "La pagesia està tocada de mort". "L'agricultura a Mallorca no té futur". "Hem de cercar alternatives a l'agricultura". "Hem d'evitar fer agricultura". "Hem de cercar altres fons d'ingressos".

Del que sí estic segur és que a més d'un li agradaria que els pagesos encara seguissin anant amb carro i vestits amb calçons amb bufes i rebo-sillo; i no entenem que fer afirmacions d'aquest tipus i pensar en una pagesia folklòrica per Mallorca, com a reducte, com a postal, no és la pagesia que necessitam, aquesta no és la pagesia de finals del segle XX, igual que el turisme d'ara no és el turisme dels anys 50, 60, 70 o 80.

Però és evident que hi ha qualche cosa que no quadra, que falla. Sí, és clar, ho hem dit al principi, els turistes que arriben no troben la Mallorca que han vist a les fotografies dels catàlegs!

En principi seria bo de resoldre: canviem les fotografies i ja està solventat, però, vendrien els mateixos turistes? És evident que no...

És cert que s'ha de frenar el despolament, l'abandonament de l'activitat agrària; s'han de recuperar les tradicions, l'artesanía, etc... En definitiva, recuperar espai econòmic, créixer... Però no és menys cert que no pot ésser a qualsevol preu.

Algaida, com a municipi del Pla de Mallorca, també ha tengut els efectes de l'evolució que hem anat descrivint.

El Pla s'ha anat convertint en la reserva de Mallorca, en la part manco degradada de l'illa, però a la vegada s'ha convertit en el punt de mira dels mateixos que han duit els municipis de la costa a la situació actual.

No ens podem permetre que les obsessions per les crisis, fruit dels creixements desmesurats, ens duguin irreversiblement a la ruïna total.

Cal que resolguem els problemes que evidentment té el Pla; el Pla de Mallorca de qualche manera és un ens que geogràficament ja existia, però políticament comença a agafar concepte; és clar que el Pla, els pobles que el conformen, han seguit una evolució negativa de població, de renda, d'activitat, però en aquest moment som la reserva on no ha crescut la construcció com ha crescut a la costa i som, baix el meu punt de vista, el punt de mira, però sense oblidar que hi ha un demà, que s'ha de treballar per aquest demà.

Algaida comença aquest any 1993 afrontant per tercera vegada en deu anys la redacció d'unes Normes Subsidiàries; esperem que es compleixi allò de "a la tercera va la vencida", per no arribar a "cómo tener Normas Subsidiarias y no morir en el intento". No cal recordar ni explicar què vol dir no tenir Normes Subsidiàries, basta fer quatre voltes per foravila i entendre la paraula anarquia.

Tenim l'oportunitat històrica, lligat a tot el tema del Pla, d'evitar el deteriorament del nostre patrimoni històric, cultural i natural, d'aprendre dels errors, de no deixar que l'esgotament del model econòmic mantingut fins ara sigui el principi del nostre fi.

Ens cal marcar el punt d'inflexió, sense por d'haver de ser noltros mateixos els que hem d'estirar del carro, hem de deixar de pensar que darrera noltros no ve ningú, això ho pensam massa sovint.

Davant aquest any que acabam d'encetar, cremem als foguerons tot allò que no ens deixa veure amb claretat el futur, tot allò que ens frena a avançar i madurar com a poble.

Hi ha una frase que per a mi resumeix tot això, no sols el final, sinó tot el contingut; estava a un cartell de l'Obra Cultural Balear:

"Cada poble llaura el seu futur".

Molts d'anys i bones Festes de Sant Honorat!

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

Activitats del mes de març

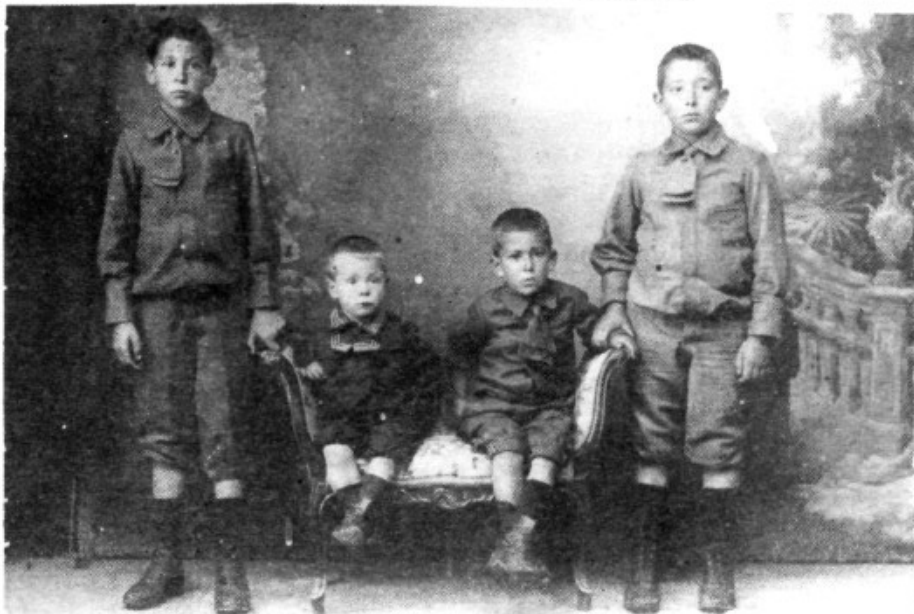
-Dia 21, excursió als Tossals Verds, pujant per Almallutx i davallant pel Barranc dels Ases.

Sortida a les 8'45 de Plaça. Apunteu-vos a Jerònia Cañellas (Tel. 66.52.49).

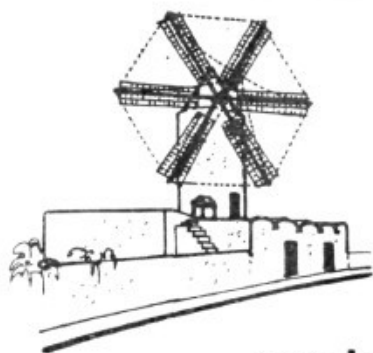

Els excursionistes davall els penyals de Valldurgent.

FOTO ANTIGA

Aquesta foto d'avui és de devers l'any 1910. Els personatges que hi surten són (d'esquerra a dreta): Jaume, Alberto, Nofre i Jordi Juan "Paloni".

Els Molins Fariners d'ALGAIDA

avui: Molins de Son Trobat i Sa Serra

Per localitzar el primer d'aquests molins hem d'acudir a les cases recentment restaurades de la possessió de Son Trobat. Vegeu als plànols adjunts el seu emplaçament, a la part de llevant del nostre terme municipal, quasi fregant al de Montuïri. Es troba situat damunt el promontori que ocupen les cases i té una tipologia molt original. És de torre estreta, centrada damunt un cintell arrodonit, que aixopluga l'antic obrador del moliner, cobert de bòveda atarracada i un magatzem semicircular que l'envolta.

La data de la seva construcció no figura gravada enlloc i els detalls constructius fan dubtar a l'hora de situar-lo cronològicament. Per una part, la bòveda de la nau de les moles i el fet que sigui de torre estreta, fan suposar que ens trobam davant una construcció relativament moderna, però la volta de canó de paret seca del magatzem desment tal suposició. Ens atrevirem a indicar que el situaríem a la primera meitat del segle XIX.

La seva història va lligada forçament a la de les cases de Son Trobat, conegudes antigament amb el més concret nom de Son Trobat de la Font, que havia substituït el topònim àrab més primitiu i suggerent de Benicannella. Això succeïa l'any 1431, quan Pere Trobat, de Porreres, comprà aquesta alqueria, donant origen al nom actual. Aquesta alqueria va pertànyer, poc després de la Conquesta, a la família de Ramon Llull. La família Trobat en fou propietària fins la darrera meitat del segle passat. Al segle actual, Son Trobat i el seu molí han canviat de propietari en diverses ocasions. L'any 1923, Don Joan Marquès ho comprà a Don Artur

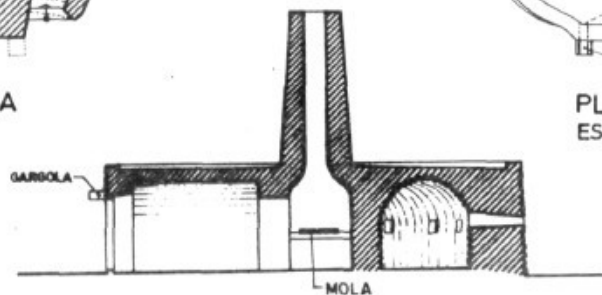
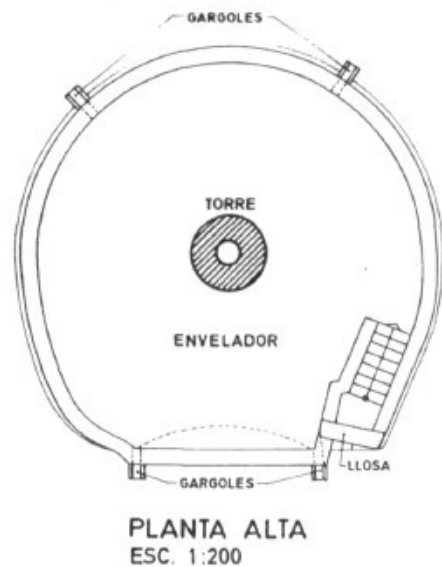
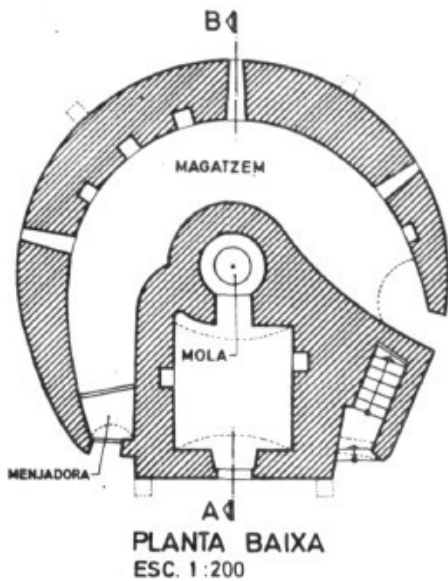
Bassa -apotecari de Manacor- per tres mil sis-cents duros; després passà a la seva filla Esperança Marquès i d'aquesta a la néta Maria Esperança Munar, filla del metge Munar de Montuïri, que en fou titular fins l'any 1988, que ho va vendre a Don Jaume Monjo Carrió, propietari actual.

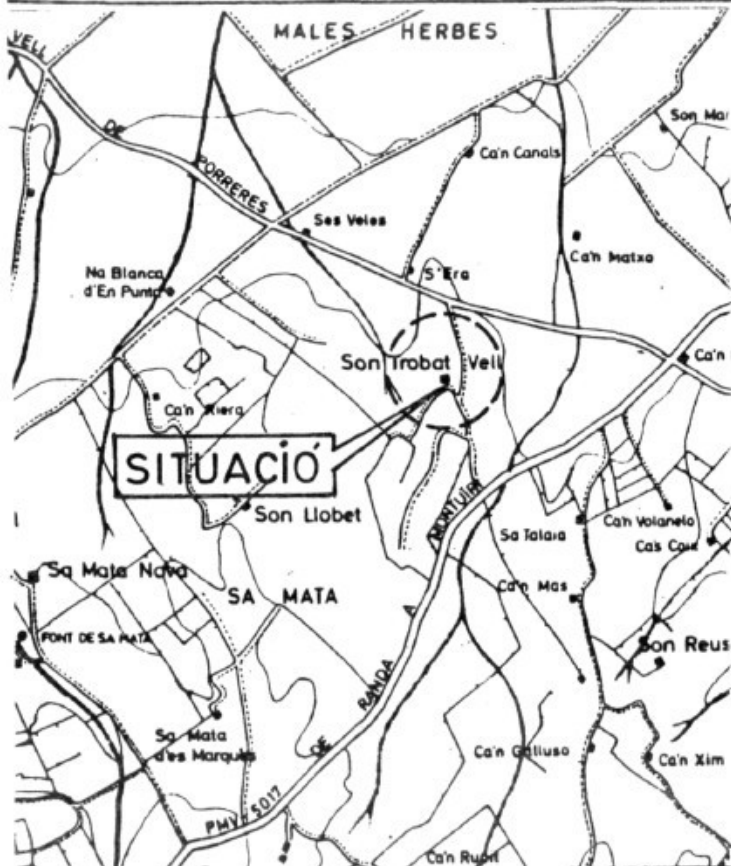
Aquest molí, igualment que les cases de Son Trobat, ha estat restaurat molt recentment. La remodelació fou duita a terme pel mestre picapedrer algaidí Jordi Mut Pujol "Gofis", que hi va fer feina més d'un any i mig. Al molí realment només s'hi feren obres de consolidació i no quedaren del tot enllestides, perquè encara hi falta una solera damunt l'envelador per evitar les filtracions d'aigua que poden arribar a fer malbé la volta de paret seca que, com hem esmentat, cobreix l'actual magatzem d'ormejos pel reguiu per goteig. Des que havia deixat de funcionar com a molí, aquesta dependència era usada com a refugi del bestiar i, com a testimoni, encara conserva les parets de la menjadora, adossada a un primitiu portal (vegeu-ho indicat als planetes adjunts).

Es curiós el pontet que forma la llinda del portal d'accés, que puja a l'envelador, i les quatre gàrgoles de pedra viva, que donen sortida a les aigües pluvials del terrat. La torre només té quatre metres d'alçada, un diàmetre màxim exterior de 1'90 i el seu interior de 0'60. Per aquesta mínima amplada baixava l'espiga que transmetia la rotació a les moles de la planta baixa. Actualment només

Molí de Son Trobat
(Algaida)

El molí de Sa Serra es troba localitzat a un centenar de metres de les antigues cases de la possessió que li donen nom, a la vessant de xaloc de Sa Costa de Sa Serra. És curiós que la seva existència no fos coneguda pels membres directius de la societat "Amics dels Molins" (així com tampoc la del de Son Trobat). I és que aquest molí no arribà a funcionar mai, ni tan sols fou acabada l'estructura de la torre. Per entendre aquesta circumstància ens hem de remuntar a la història de la família propietària d'aqueixa possessió.

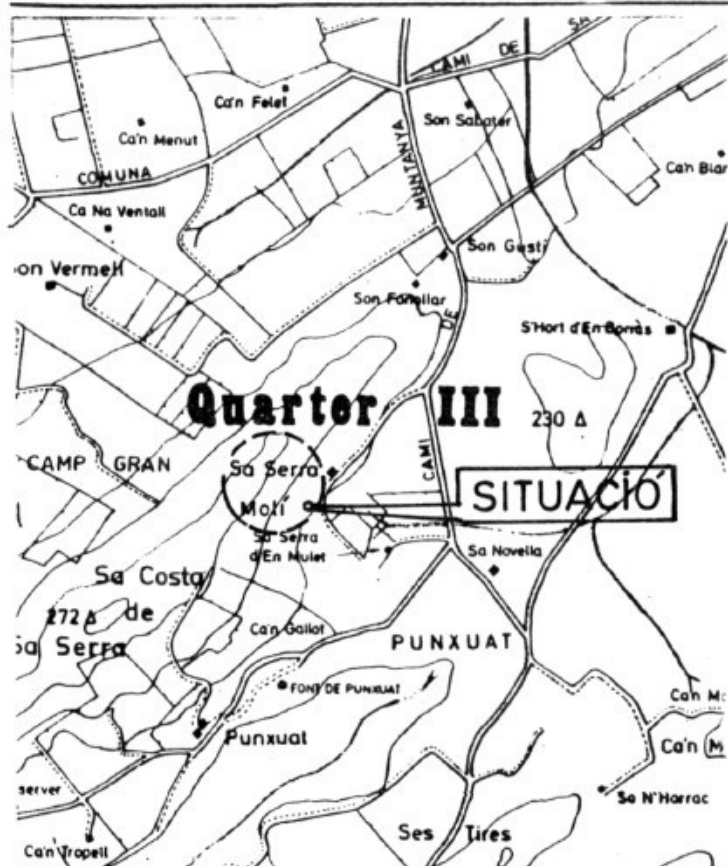

queda la mola inferior, fixa i ja en bastant mal estat de conservació (vegeu fotos). Dels altres mecanismes, els estadants actuals no ens pogueren donar cap casta d'informació.

x x x x x

Qui tengué la idea de construir un molí fariner vora els costers de l'era de batre de Sa Serra fou l'amo'n Toni Garcies, nascut als voltants de l'any 1830 i propietari aleshores de la possessió. Però no passà de ser per ell més que una quimera, l'executor de la qual havia de ser el seu fill Agustí, hereu de la possessió, que havia nascut l'any 1857. Però aquest Agustí es va casar molt jove (a 19 anys) amb na Joana Maria Garcies "d'es Molí d'en Pau". El fet de trobar-se, a ca la seva dona, amb un molí "condret e molent", com diuen els papers

A la seva mort, ocorreguda l'any 1882, les cases i el molí de Sa Serra passaren al seu fill Antoni Garcies Pou, que en fou propietari fins que morí l'any 1957, deixant aquesta herència a la propietària actual Joana Maria Garcies Bibiloni.

Actualment aquesta torre es troba en ruïna molt avançada perquè el temps i l'abandó han deteriorat la seva estructura. Aquesta erosió ha fet minvar potser un metre de la seva alçada original, acumulant-se l'esbalirec damunt l'escala de caragol. Les arrels d'una mata que creix al seu interior han ajudat també a rebentar els fonaments, obrint una bretxa al costat de la torre que dona a ponent.

Despedirem aquest molí "non-nat" amb unes estrofes, per variar, de l'il·lustre poeta campaneter mossèn Llorenç Ribes, extretes del llibre "Sol Ixent" -poesies- publicat l'any 1931. Diuen així:

Jo estim la torre tota sola
del vell molí que està eixalat;
és un colom que ja no vola,
és un cor gran que ja no bat,
és un gegant que al vent dansava
i amb sos llargs braços menaçava
la minyonia qui jugava
i se menjava tot el blat.

Text, plànols i fotografies:

MIQUEL SASTRE "FIOLET"

antics, el feren mudar de parer, deixant inacabades les obres en marxa del molí de Sa Serra. N'Agustí morí relativament jove, esclafat en un accident quan construït una barraca li caigué damunt la jàssera d'alzina i les lloses de la coberta.

NOTICIARI

PLUVIOMETRE

El mes passat vos dèiem que durant el mes de gener no s'havia comptabilitzat ni una gota de pluja. Vàrem dir una petita mentida perquè el darrer dia del mes, quan ja havíem tancat ES SAIG, va ploure una brusqueta d'un litre i mig.

El mes de febrer (fins dia 27) ha estat més generós. Segons les dades que ens ha proporcionat l'apotecari Gabriel Martorell, han caigut 88'6 litres.

PARROQUIA DE SANT PERE I SANT PAU

Cada dissabte de Quaresma, a les 21 hores, hi haurà una conferència a Sa Rectoria.

Cada diumenge de Quaresma, a les 20 hores, se celebrarà una missa amb un predicador extern.

PINA

CARTA OBERTA AL SR. PERE SAMPOL

El Sr. Pere Sampol és montuïrer i portaveu del PSM al Parlament Balear. Aquí no volem entrar en valoracions polítiques, és a dir, no volem analitzar el fet que seguidament comentarem des del caire de les ides polítiques, totes respectables dins un marc democràtic. Ara bé, el Sr. Sampol tengué una actuació molt desafortunada, segons el que publicà el Diario de Mallorca del 24-02-93, pàg, 3, quan va dir la frase, referint-se al fet que el PP i el PSOE estan enfrontats però després s'ajunten i firmen la reforma de l'estatut d'Autonomia: "Com a Pina, se barallen de dia i roben junts el vespre". No sabem d'on ha tret aquesta frase o expressió el Sr. Sampol, emperò sí que li podem fer a sebre que això és un insult pel poble de Pina i pels pineros, i per això volem que ho sàpiga, i volem pensar i creure que aquesta expressió fou deguda a l'acalorament del debat parlamentari i no a que ell cregui que el que diu literalment la frase sigui veritat.

Però sí que li volem fer sebre que per a un representant elegit pels vots del poble dir això públicament i a més dins la Institució que representa tots els ciutadans i que es publiqui a un medi de comunicació, no deixa de ser de molt mal gust i molt desafortunat i volem que sàpiga que els pineros ens hem sentit ferits en l'amor propi i en la mateixa arrel del poble; precisament ell, com a nacionalista, no es pot oblidar que l'autonomia i el sentiment nacionalista comença i neix dins el poble per petit que sia, i un de Pina no es pot sentir mai nacionalista si primer no se sent Pinero. I en tot cas dir-li que això que ve a dir, que els enemics a vegades s'ajunten darrere a les fosques per robar junts i fer mal a un tercer, jo diria que més que una cosa de Pina és un defecte de la naturalesa humana i en conseqüència no té res a veure l'origen, ni si és de Pina o d'un altre lloc; pot passar i de fet passa a qualsevol part del món.

EXSEQUELLADA DELS ARBRES DE SA FONT

L'Ajuntament ha fet essequellar els arbres de Sa Font. Aquí teniu el fet. Exsequellar és necessari, en si mateix no és dolent ni bo. Emperò aquí ja tenim la polèmica. Uns diuen que hi ha moltes maneres d'exsequellar, uns troben que està ben fet, altres diuen que han tallat massa, que han fet llarg. I el poble, o alguns pineros, han entrat en una polèmica que creim que en si no és dolenta ni bona, sinó que depèn dels pineros i de la manera com es desenvolupi; es tracta de veure si d'ella en surten uns fruits i unes conclusions constructives que haurien de servir per arribar a un consens i en un futur no tornar a travallar amb la mateixa pedra, o si la polèmica es radicalitza; aleshores pot esser trist i arribar a insults o enemistats entre persones del poble i dividir les opinions i el poble en dues postures enfrontades; si fos així, cosa que no esperam que succeeixi, la polèmica hauria fet més mal que bé. Cadascú ha de poder donar la seva opinió sense per això haver de barallar-se, això és un signe de maduresa com a poble i com a persones. De fet, ara els arbres ja estan exsequellats, més bé o més malament, no es pot tornar enrera, és un fet que hem d'assumir ens agradi o no.

El fet està en què bàsicament s'han podat tres classes d'arbres: morers, til·ler i lladoners. Referent als morers, ja es podaren per l'estil un pic i tornaren a créixer, pareix que no hi ha massa polèmica; el til·ler és una incògnita. Però la verdadera polèmica està en què han tallat massa, segons diuen, els lladoners, els han tallat branques massa gruixades i fins i tot diuen que es poden morir; de fet, quan en la avantpassada legislatura es va exsequellar, a un om que hi havia davant el ferrer el van tallar massa, el coronaren i es va morir.

Aquí no volem entrar en valoracions tècniques; si s'han equivocat i s'han tallat massa els lladoners i es moren, sap greu, però no s'acaba el món, té solució ja que es poden sembrar nous arbres; hi ha coses més greus i que tenen solucions més difícils o no en tenen de cap casta. Referent als morers, ara que la polèmica està moguda, tal vegada seria convenient estudiar la possibilitat d'empeltar-los de morers bords, que no fan móres, i així no hi hauria la brutor i les mosques que hi compareixen quan hi ha les móres madures.

I la polèmica encara no ha acabat, perquè segons pareix també es volen escapar uns cinc metres els capcaraculls dels dos eucaliptus, degut a que, segons diuen els exsequelladors, un dia d'una ventada hi ha perill que caiguin branques i espenyin la font o bé podrien caure damunt qualche nin o persona que hi hagués davall. Aquí sí que pot haver-hi polèmica, de fet ja n'hi ha. Volem dir que aquests dos arbres, com els dos campanars, per molts de pineros són uns arbres emblemàtics, com a dos monuments per Pina, s'identifiquen amb el poble i el poble s'identifica amb ells. Ara, si hi ha un perill real de fer mal a qualsevol persona, això és un factor de molt més pes i crec que ningú no hi pot objectar res al fet e tallar part de l'arbre. Emperò, abans de tallar, convé fer-los examinar per tècnics, per persones que se n'entenguin i que donin la seva opinió sobre si existeix perill o no, i que el poble decidesqui. Ja sabem que tot el que està a l'aire pot caure, però molts diuen que sempre els han vist igual i que mai ha passat res. Però si passàs, a qui demanarien responsabilitats? Segurament a l'Ajuntament. Així que el tema és delicat.

I heu de veure si hi ha pineros molt sensibles sobre aquest tema que han dit que s'estimen més els eucaliptus que si espenyen la font en cas de caure. I també hem sabut que al manco dues persones telefonaren al GOB per expressar la seva disconformitat i preocupació i per veure com podien impedir que es tallassin. Hem sabut que el GOB va fer gestions i es va oferir perquè un tècnic vengués a veure els eucaliptus i donar la seva opinió.

Noltros aquí només hem volgut reflectir els fets motiu de la polèmica i exposar les dues postures que hi ha a Pina damunt el tema, en un intent de clarificar els fets i que la discussió sigui constructiva i es pugui arribar a una solució que satisfaci la majoria i sigui la millor per a tots.

XESC OLIVER

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Maria Jaume Pascual. Ens deixà dia 7 de febrer a l'edat de 80 anys.

Francesc Ballester Oliver. Morí a Pina dia 21 de gener als 86 anys.

Miquel Vanrell Nadal. Va morir dia 18 de febrer als 86 anys.

NAIXEMENTS

Maria Magdalena Trobat Coll, filla d'Andreu i Margalida. Va néixer dia 6 de febrer.

Pedro Ramon Miralles Martínez, fill de Gabriel i Librada. Va néixer dia 13 de febrer.

VISIO GENERAL DE L'ATEISME (II)

Una vegada que hem vist una sèrie de causes generadores d'ateisme des d'una perspectiva general, ens hem de preguntar per les causes de l'ateisme modern i actual, si bé ho farem d'una manera incompleta.

Presentarem una sèrie de factors que han contribuït que es donàs l'ateisme de masses. Intentam una gènesi de l'ateisme modern i contemporani.

Aquesta gènesi l'exposarem amb els punts següents:

a) L'ateisme modern i actual pressuposa el cristianisme i per això és un fenomen postcristià. La Bíblia concep el món com a món i Déu com a Déu. Entre Déu i el món hi ha una diferència qualitativa infinita. La negació radical de Déu només és possible una vegada que s'ha entès Déu radicalment, com a infinitament distint del món. Només prenent seriosament la transcendència de Déu és possible l'experiència de la immanència.

Per això, l'ateisme pressuposa el cristianisme.

b) Una arrel d'ateisme la trobam ja en el nominalisme de l'Edat Mitjana. El nominalisme va accentuar tant la idea de la llibertat i la omnipotència de Déu fins a l'extrem de presentar un Déu absolutista i arbitrari. Aquest Déu era un obstacle per a la llibertat de l'home, podia ordenar l'injust i el no vertader.

La rebel·lió contra aquest Déu va ésser un acte d'autoafirmació humana.

c) Un altre fet que està als orígens de l'ateisme és la Reforma. L'Església necessitava urgentment ésser reformada i Luter va ésser el geni religiós que la va posar en marxa. Contra la voluntat dels reformadors, la Reforma se situa als orígens de l'ateisme. En quin sentit?

Des del punt de vista religiós el món protestant és molt solidari. Per una part, la transcendència de Déu; per l'altra, la humanitat caiguda; com a canal de comunicació, la Paraula de Déu. La separació entre Déu i el món va tenir com a conseqüència un Déu sense món i un món sense Déu.

Per altra part, la Reforma va dividir l'Església i dins una Església

dividida eren possibles distintes concepcions de Déu. Més tard, importants sectors de la modernitat professaran obertament l'ateisme.

d) La subjectivitat moderna va tenir conseqüències importants per a la qüestió de Déu. Per a Descartes, el coneixement de Déu es dona dins l'àmbit de la subjectivitat humana. Enfront de la teoria nominalista, la idea de Déu es converteix en fonament i mitjà per a l'afirmació de l'autonomia de l'home. Bodin i Grotius varen elaborar la doctrina moderna del dret natural. La "lex natura" era considerada "lex divina", però la base del dret natural era la raó humana.

L'autonomia del dret va dur com a conseqüència l'autonomia de la moral. Es va arribar a una moral autònoma fonamentada en l'autoreflexió. Kant parteix de la dignitat de l'home, que mai no es pot utilitzar com un mitjà en vista a un fi. L'home és un fi en ell mateix. L'única llei de la llibertat és ella mateixa. Aquesta autonomia de la llibertat no és arbitrarietat, té la seva norma en la pròpia llibertat i en la llibertat dels altres.

L'emancipació del dret i la moral va crear una nova situació per a la religió. Si la religió ja no és el pressupòsit de l'ordre, del dret i dels costums en la societat, passa a ésser un assumpte privat. Hegel va advertir que la reducció de la religió a l'àmbit de la subjectivitat, condueix a la superficialització de la realitat i a la manca de sentit de la religió. El món perd Déu i Déu perd el món. Les conseqüències són l'ateisme i el nihilisme.

e) El primer gran conflicte que va conduir directament a l'ateisme va ésser la controvèrsia entre la teologia i les ciències de la naturalesa. Aquí no tractam la qüestió dels culpables d'aquest drama. De fet, hi ha culpa de part de l'Església i de part de la ciència.

El cas de Galileu, que va acabar amb una condemna de la seva doctrina, no és únic. En el segle XIX, hi hagué la polèmica entre l'Església i la teoria evolucionista de Darwin. Aquests conflictes han continuat en el nostre

segle, com ho demostren les discussions entorn de Theilard de Chardin.

El cisma entre la teologia i les ciències de la naturalesa, fins i tot entre l'Església i la cultura moderna, és sens dubte una de les catàstrofes més grans de la història de l'Església. Perquè les ciències naturals formen part del nucli de la modernitat.

f) L'evolució de la ciència va conduir al panteisme i al deisme i finalment a l'ateisme. Vegem aquesta evolució. A l'Edat Mitjana, la naturalesa era imatge i símbol de Déu. Kepler, per exemple, reflexiona sobre la creació de Déu.

Però quan Copèrnic va superar la concepció geocèntrica de l'univers, va resultar que l'home ja no era el centre del món en sentit físic, sinó en sentit actiu i espiritual.

En un primer moment, en general la fe i la ciència eren compatibles. Però a mesura que les ciències descobrien les lleis de la naturalesa, Déu estava cada vegada més enfora. La idea de la infinitud del món anava prenent força. Resultaria que els predicats divins poden ésser atribuïts al món? Coincideixen Déu i el món?

A partir d'aquí, veurem sortir dues solucions, el panteisme i el deisme.

g) Per panteisme s'entén la identitat de Déu amb el conjunt de la realitat. El panteisme és un sistema profundament marcat per l'ambigüitat. Una mostra de l'ambigüitat del panteisme és la discussió entorn del panteisme de Spinoza. Per a uns, Spinoza és un místic, per altres, l'epinosisme és un ateisme solapat.

h) La vertadera filosofia religiosa de la Il·lustració és el deisme. El deisme també està marcat per l'ambigüitat. Segons els deistes, Déu és absolutament transcendent. Per altra part, Déu és inactiu, "Deus otiosus", Déu ha construït el món com si fos un arquitecte i deixa que es governi segons les seves pròpies lleis. Però, dins el deisme, també trobam representacions de Déu de signe panteista.

El panteisme i el deisme tenen una tendència a l'ateisme. El panteisme en tant que identifica Déu i el món. Un Déu identificat amb el món es pot convertir en un Déu dissolt dins el món. El deisme en tant que considera Déu inactiu i llunyà. Un Déu allunyat,

que no intervé dins el món, que no té significació per a l'home, amb molta facilitat es converteix en un Déu mort.

i) Progressivament Déu anava quedant sense lloc i sense funció dins el món. Així, Laplace no necessitava la hipòtesi Déu. Lalande sostenia que Déu no és demostrable perquè tot es pot explicar sense ell.

j) Des de l'òptica de la filosofia de subjectivitat, resulta que en l'obra de Descartes la idea de Déu corre el risc de convertir-se en mitjà per a l'autorealització de l'home.

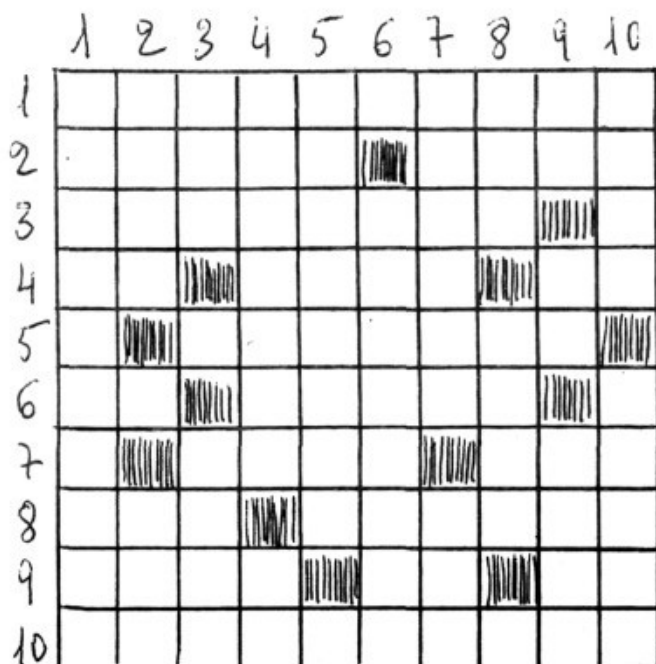
Kant necessita Déu perquè l'home pugui aconseguir la felicitat. Déu ja no és important en ell mateix, sinó en tant que té un significat per a nosaltres.

Al jove Schelling, a les "Cartes filosòfiques sobre dogmatisme i cristianisme", la llibertat humana li pareix incompatible amb la idea d'un Déu objectiu. A la seva filosofia tardana, Schelling va intentar concebre Déu com a llibertat absoluta.

Hegel va considerar l'ateisme com l'expressió de la cultura del seu temps. Hegel intenta superar aquesta situació amb la idea del "divendres sant" especulatiu. El "divendres sant especulatiu" significa que Déu mor i morint supera la mort. Déu ha d'ésser entès com a Déu viu, com a llibertat que s'aliena, com amor que es pot alienar en el seu contrari, la mort, i que, així, pot superar la mort.

k) L'obra de Hegel és grandiosa. Hegel és un gran pensador entre els grans pensadors. Però l'obra de Hegel no està exempta d'ambigüitat. Immediatament després de Hegel, la seva escola es va dividir en una dreta i una esquerra. La dreta va interpretar l'obra de Hegel en sentit teista. L'esquerra va interpretar Hegel en sentit ateu. Sense entrar en la qüestió de com s'ha d'interpretar Hegel, el cert és que la seva filosofia va derivar cap a l'ateisme. Veiem, per tant, que l'ateisme és un fenomen complex, si bé podem veure que la idea d'autonomia es troba en el fons de l'ateisme modern i actual.

PASSATEMPS

Horitzontals. 1. Topònim d'Algaida. 2. De seguida, prest. Afegit, afegitó. 3. Ardents, calents. Un. 4. Terminació dels alcohols. Marxeu, dirigiu-vos. Crit típic d'Eivissa. 5. Temperatura. Greix de qualsevol animal. 6. Or. Voltin, tombin. Mil. 7. Triti. Tela gran que tapa l'escenari. Producte que s'extreu del cascall. 8. Irrigació (al revés). Llançament una cosa que vagi a botir contra una altra (al revés). 9. Estats Units. Forma pronominal (al revés). Nota musical. 10. Vessaments, segregacions.

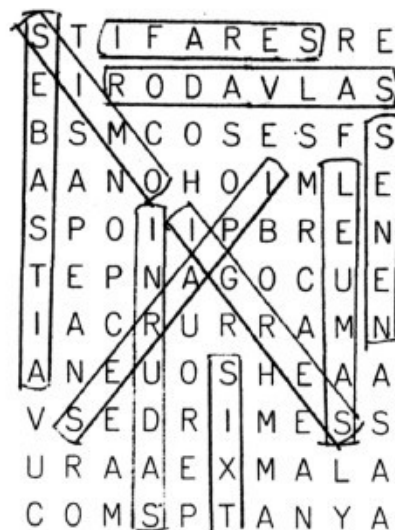
Verticals. 1. Danys, perjudicis. 2. Ou. Urani. Vocal repetida. 3. Important riu africà. Punt cardinal. Joc de cartes ben popular a Algaida. 4. Os dels dits de la mà. Ruteni (al revés). 5. Estri, eina. Punt cardinal. 6. Cinquanta. Anormal, psicòpata, alienat. 7. Ineficaç, incapaç, nul (al revés). Greix de procedència animal o vegetal. 8. Assistent tècnic-sanitari. Protuberància, gep (al revés). Punt cardinal. 9. Article personal (al revés). Or (al revés). Passador, fiador. 10 Company, camarada. Observes.

Les solucions als mots encreuats le trobareu a la pàgina 25.

TRETANREBS
 PBERSISUEO
 NOANAMEERN
 ANJLARCMEA
 RIBRTNJONE
 TFAURATTGN
 RAEAMESRUG
 ECBCNARAEI
 BINEECABRN
 VABLCARCAE
 RILIDUABNB

Sopa de lletres

Heu de localitzar deu noms d'home que comencen amb la lletra "B". Les lletres que vos sobran són un aforisme del "Llibre de tres" de Fra Anselm Turmeda.

Solució a la passada sopa de lletres. Una vegada eliminats els deu noms d'home començats per "S", podeu llegir: "Tres coses fan hom pobre: poca cura, no haver mesura e mala companya". (Fra Anselm).

EL RACÓ DELS LLIBRES

MIQUEL MARTÍ I POL

Miquel Martí i Pol és un dels poetes més coneguts de la literatura catalana actual. La seva obra, que connecta fàcilment amb la sensibilitat i els interessos del públic lector, és el correlat d'una vida constantment en evolució i que es planteja a consciència, amb dignitat, tendresa i tenacitat, les situacions i els problemes personals i col·lectius, per vius i crus que siguin. Com per exemple la seva malaltia, una esclerosi múltiple que progressivament, des del 70 al 75 en què s'estabilitza, va minvant les seves facultats de moviment i de parla. D'aquesta malaltia en fa referència als seus versos amb paraules com "tenir vidres a la sang" o "plom, en lloc de sang, a dins les venes"; i quan la seva autonomia física és ja reduïda ens diu que és una "heurade mi mateix" o que "no tinc sinó / la veu que em representa". Però sorgeix sempre el seu esperit de lluita que el fa

veure amb esperança i optimisme el futur, perquè "tot és camí des d'ara. Faig jurament de viure". I és la seva una lluita individual i col·lectiva, perquè "tot està per fer i tot és possible" (com diu a L'àmbit de tots els àmbits, musicat pel seu amic Lluís Llach) i ell vol ser present en la tasca de reconstrucció nacional, per a la qual el poeta reclama de tots ("qui sinó tots - i cadascú per torna") tenacitat, solidaritat, amor i la feina diària i constant. Perquè entre tots

Convertirem el silenci en or
i els mots en foc. La pell d'aquest
retorn
acumula la pluja, i els afanys
esborren privilegis. Lentament
emergim del gran pou, heures amunt,
i no pas a recer de cap malastre.

Convertirem el vell dolor en amor
i el llegarem, solemnes, a la història.

VÍCTOR MULET

Aquí teniu una altra colla de quintos. Aquests són del 41 i es reuniren, com podeu suposar, per fer un soparillo. Ens han assegurat que s'ho passaren molt bé.

ESPORTS

FUTBOL

Com podeu comprovar pels resultats, l'equip de Segona Regional no afluixa la seva bona trajectòria al Campeonat, encapçalant la classificació juntament amb el Porreres, que per cert també segueix amb força la seva marxa. Figuren com els dos equips destacats de tots els altres.

La presència podem dir que masiva als entrenaments i la bona preparació i moral de l'equip fan que enguany es consolidin les possibilitats de pujar de categoria.

Els darrers resultats han estat:
Sant Jordi-Algaida 2-2
Algaida-Cas Concòs 7-1
At. Balears-Algaida 1-2

Infantils

L'equip dels juvenets continua sense conèixer què és això de guanyar un partit, encara que la il·lusió i les ganes de fer feina no mancaben; això demostra que quan hi ha moral els resultats compten, però no tant.

Anim!

Porreres-Algaida 3-1
Algaida-S'Horta 2-4

Benjamins

Els més petits, que juguen el Campeonat del Consell Insular, acabaren el mes passat la seva lliga quedant en un meritori 5è lloc, que els dona accés a participar dins la fase dels equips que quedaren col·locats del quart al setè lloc de la primera fase.

El grup de l'Algaida està compost pels següents equips:

Atl. Balears
Atl. Llubí
Pollença
Bunyola
Esporles

Aquesta segona ronda constatarà de deu partits i promet ésser molt interessant per la igualtat dels equips.

Els darrers resultats de la 1ª fase foren:

Canacor-Algaida 3-1
Algaida-Santanyí 8-1

CICLISME

El proper dia 26 de març comença altre cop la prova ciclista Volta Pla de Mallorca, reservada per aficionats, veterants i cicloturistes amb ganes de practicar l'esforçat esport de les bicicletes.

Com a cada edició, l'equip d'Algaida "A poc a poc" hi pren part amb les màximes il·lusions i ganes de fer un bon paper, i més si tenim en compte que es correrà una etapa amb principi i final al nostre poble.

A la propera edició d'ES SAIG vos informarem de com va la prova.

JOCS ESCOLARS

Voleibol unificat o federat

A. L'equip CADET FEMENÍ ha finalitzat la primera volta guanyant tots els seus partits, encara que no ha estat molt fàcil. La segona volta tan sola s'ha perdut un partit; no obstant això, l'equip d'Algaida encapçala la classificació.

Els resultats són:
Madre Alberta-Algaida 0-3

Equip aleví masculí d'Algaida

Algaida-Son Servera 3-1
 Tramuntana-Algaida 0-3
 Algaida-Rafal Vell A 3-0
 Manacor-Algaida 2-3
 Algaida-Bunyola 3-1
 Rafal Vell B-Algaida 0-3
 Algaida-CIDE 3-0
 Algaida-Madre Alberta 3-0
 Son Servera-Algaida 0-3
 Algaida-Tramuntana 3-0
 Rafal Vell A-Algaida 3-0

B. L'equip INFANTIL, que també du una trajectòria immillorable, ha perdut un partit de 14 jugats i és el líder de la classificació del Campionat de Mallorca.

Els resultats des del darrer número d'ES SAIG són:
 Algaida-San Cayetano 2-3
 La Salle pont d'Inca-Algaida 1-3
 Algaida-Aula Balear 3-1
 Rafal Vell B-Algaida 0-3

Equip aleví femení Algaida B

Voleibol de promoció

L'equip ALEVÍ MASCULÍ ha guanyat tots els seus partits per 2 a 0 (els petits juguen a dos sets guanyats) i són els primers del campionat de la comarca.

El campionat de Mallorca se celebrarà el mes de maig i hi participaran els primers classificats de la comarca; si no hi ha res de nou, un d'ells serà l'equip d'Algaida.

Els jugadors integrants de l'equip són: Isaac Draper, Nacho Cerdà, Joan Fullana, Mateu Iser, Guillem Perelló i Felip Gelabert.

Les NINES ALEVINS formen tres equips A, B i C. Els equips B i C estan formats per nines de 5è a més de dues nines de 6è i, com que són jovenetes i comencen aquest any en aquesta categoria, no guanyen molts de partits, però se preparen de cara a l'any qui ve.

L'equip A aleví d'Algaida, format per les jugado-

res Maria Vila, Rosa Miralles, Sílvia Arbona, Antònia Oliver, Antònia Perelló, Martina Cocera i Margalida Cocera són les figures de la comarca i estan arrasant: no han perdut un sol set en tota la temporada. Els resultats són:
 Petra-Algaida A 0-2
 Algaida A-Algaida B 2-0
 Algaida A-Algaida C 2-0
 Algaida A-Sant Joan 2-0
 Vilafranca-Algaida A 0-2

En quant a equips mascu-

lins tan sols n'hi ha un, però la cantera femenina d'Algaida està ben fornida i pareix que si no se cansen n'hi ha per estona ja que al nostre poble es concentren els millors equips de Mallorca de cada una de les categories.

ENHORABONA, NINS I NINES i a seguir endavant donant èxits al nostre poble amb el vostre esforç i dedicació guiats de la mà del vostre entrenador Andreu Gelabert.

JOAN TROBAT

SOLUCIONS ALS MOTS ENCREUATS

Horizontals: 1. Son Fullana. 2. aviat. Item. 3. bullents. I. 4. ol. aneu. uc. 5. t. ensunya. 6. Au. girin. M. 7. T. teló. opi. 8. ger. itober. 9. EEUU. il. re. 10. secrecions.

Verticals: 1. sabotatges. 2. òvul. U. eee. 3. Nil. E. truc. 4. falange. uR. 5. utensili. E. 6. L. neuròtic. 7. litúni. oli. 8. ne. uA. pern. 10. amic. mires.

DAVANT EL DESE ANIVERSARI DE L'ESTATUT I 'AUTONOMIA

Trobar-nos davant el desè aniversari de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears és un esdeveniment molt notable dins la nostra història política. Al marge del grau d'entusiasme o de crítica que ens inspire el tipus d'estatut de què disposem i del model d'autonomia que hem sabut desenvolupar, allò cert és que ens cal de ser profundament conscients del que ha representat fins a hores d'ara l'autonomia.

És prou cert que l'actual és la primera vegada que les Illes Balears s'han posat d'acord per tal de viure i conviure dins el mateix marc d'autonomia política. La de l'any 1931 va resultar un fracàs i mai no arribà a néixer. Però les èpoques d'interdependència política i institucional són prou abundants a les pàgines de la història. Des del temps del Regne de Mallorca fins a la més recent etapa de la Diputació Provincial, de caràcter administratiu, les Illes Balears han conegut i practicat diferents models de convivència institucional i política, aplegant totes les illes entre si. Cadascun ha donat millors o pitjors fruits, segons l'època i les circumstàncies històriques. Però la present crec que és la més estimable de totes. Diverses són les raons, que tot seguit resumesc.

Amb caràcter general esmentaré les raons conceptuals que aixó m'ho fan veure, com ara el fet de ser la nostra una autonomia basada en la democràcia representativa i plural. També és important l'existència d'un parlament com a poder legislatiu format per sufragi universal -un valor polític que vull subratllar- i, per últim, d'un govern políticament responsable davant la cambra.

Aquestes característiques institucionals són de primer ordre, i sens dubte determinen una qualitat política ben notable i que no trobam a cap altre experiment d'interrelació a les Illes en altres èpoques històriques. Això és, per tant, privatiu del moment actual.

Ara bé, amb caràcter específic, el sistema polític i autonòmic que tenim ha permès que, per primera vegada, les anomenades part forana, ciutat i illes menors convisquin políticament sense recels, tot col·laborant obertament en un mateix projecte d'autogovern i autonomia. La ideologia dels grups polítics és el factor que determina els moviments d'opinió, però de cap manera la procedència territorial dels representants polítics. En conseqüència, hem superat, a la fi, dins la nostra història, els enfrontaments territorials.

Des del punt de vista de la història social i de relacions humanes, aquest període de deu anys ha demostrat que la convivència és possible a les Illes Balears sense haver de renunciar a la personalitat de cada illa o de cadascun dels pobles de l'arxipèlag.

Aquest aspecte el consider tan transcendent que per ell mateix justifica l'experiència autonòmica. Tanmateix, però, també ens ha de donar força per avançar en aquest camí de l'autonomia perquè no ha assolit, ni molt manco, les cotes desitjables.

No cal allargar aquest article en relació als dèficits estatutaris, però és oportú recordar que no renunciem a una millora competencial ni tampoc d'arribar a gaudir d'un model de financiació autonòmica més perfeccionat que l'actual. Al·ludesc al sistema dels concerts econòmics. A més a més, per últim, ens hem d'imposar l'obligació parlamentària d'aconseguir el reforçament autonòmic i competencial dels consells insulars, que representen el segon esglaió del repartiment del poder autonòmic a les Illes Balears. Això està per fer, i bo serà que comencem per reconèixer-ho com a reptes de resposta pròxima.

CRISTÓFOL SOLER, President del Parlament de les Illes Balears

UNA XERRADETA... (acabament)

-I llavors?

-A Jadraque ens donaren les armes (fusell, cartoixeres i correatge) i cap al front. I sempre desastres, misèria i mort. És molt trista una guerra. Quan un ho ha vist d'aprop, no li fuig pus del cap. Anàrem a Terol, Osca, Balaguer, Lleida, Igualada, Cervera, Manresa, Barcelona. I així fins que va acabar la guerra i la tornada a Mallorca.

-I què féreu després?

-Igual que abans, vaig fer sobretot de pagès i exsecallador. Al Puig de Ros volien que de casat hi anàssim amb la meva dona d'estadants, però vaig quedar a Algaida. La meva feina ha fet que conegui tot el terme pam a pam. Aquest coneixement em va servir quan a mitjans dels anys 70 vaig acompanyar uns tècnics del Ministeri d'Agricultura que feren un estudi sobre l'ametler. Recorreguérem tot el terme d'Algaida, finca a finca, mirant el número i classe dels ametlers. També recorreguérem un raig del terme de Llucmajor. Se'n feien creus que reconeguéssin les diferents classes d'ametlers sense que l'arbre tengués fulles ni flors.

-També teniu anomenada de cercador d'aigua.

-Quan estava en es Puig de Ros vaig ajudar a un enginyer que marcava pous amb unes cqnxes. Jo ho vaig provar

amb unes vergues i també sentia els efectes. Les vergues les feia de magraner, mata o ullastre. Record que el primer que vàrem fer va ser a Son Moll; encara era picat a mà. Després n'he marcats més de 30 o 40, però no tots s'han fet ja que fer un pou costa molt i ningú pot garantir completament lo que hi ha allà baix.

-Voleu afegir res més?

-Ja que hem parlat de la guerra civil, voldria tenir un record per a tots els que en ella no tengueren tanta sort com jo. Voldria que s'acabassin totes les guerres i no se'n començassin pus.

Diu l'amo'n Pere que va perdent la memòria. Podem assegurar que al llarg de la xerrada ens ha semblat tot el contrari. A més, aquesta bona memòria ha servit de gran ajuda a en Miquel Fiolet, al qual ha acompanyat per tot el terme d'Algaida, preparant el treball que sobre la toponímia d'Algaida acaba d'entregar a la Universitat. Moltes gràcies per aquesta incomparable ajuda, per la amena xerrada i ja només ens queda desitjar-li molts d'anys -n'acaba de complir 83 aquest febrer- i molta salut per al futur.

MIQUELS FIOLET I MOLLETA

CERTAMEN LITERARI DE CASTELLITX

1993

UNA XERRADETA AMB...

L'amo'n PERE COLL "MAGALLOT"

Ens va rebre a ca-seva un dissabte horabaixa. Asseguts a la camilla, passàrem un parell d'hores. L'amo'n Pere acompanya, a vegades, les paraules, com per donar-los més força, amb moviments dels braços i de les mans. Mentre xerram, la seva dona, madò Joannina, va feirejant aprop nostre i de tant en tant puntualitza qualche detall o ajuda a precisar alguna data una mica boirosa.

-Quan i on vàreu néixer?

-Vaig néixer el 17 de febrer de 1910 a davant es Molí de Sa Punta. Com tothom per aquell temps em vaig haver de deixondir prest. Després d'haver anat just 4 o 5 mesos a escola amb Don Miquel de s'escola (Balaguer), ja me posaren, als 5 anys, d'ajudant de pastor a Sa Cabana. Hi vaig quedar un parell d'anys. Després ja ajudava a ca-nostra i a temporades llogat a on me demanaven.

-I de jovenet?

-Per aquells anys vaig aprendre totes les feines del camp. I vaig començar a practicar l'ofici que més he fet: exsecallador i empeltador. M'hi va iniciar en Sebastià Fiol (pare d'en Toni "Loteró") amb qui vaig fer feina un grapat d'anys. A més de ca-nostra i altres llocs d'Algaida, també vaig fer feina per Lluçmajor. Record l'estada a S'Allapassa de D. Francisco Salvà, germà de la famosa poetessa Maria Antònia Salvà, on eren molt catòlics i -jo encara era al.lotens feien passar el rosari tots els vespres. També vaig estar al Puig de Ros.

-I no andreu a la guerra?

-Jo havia fet el servici a Ciutat devers l'any 1932. I després vaig continuar fent la meva vida, però l'any 36 va començar el Moviment i van mobilitzar la meva quinta, i altres 8 o 9 quintes més, i ens enviaren

a Son Carrió. A finals d'abril de 1937 sortíem de Palma en tres vaixells mercants escoltats pel "Canarias" i el "Balears" de cap a Sevilla dos batallons de mallorquins i entre ells crec que hi havia més de cent algaidins.

-I després?

(Aquí l'amo'n Pere ens ha refet completament el seu itinerari durant tota la guerra. Nosaltres contam just els punts més importants).

-Sevilla-Badajoz-Cáceres-Salamanca-Valladolid-Sigüenza-Guadalajara, on hi va haver la deserció d'un sergent i un grup bastant nombrós de soldats, entre ells alguns algaidins. El comandant me va demanar informació dels que s'havien passat. La meva resposta fou que eren més joves que jo i no els coneixia molt, i era vera, però que me pensava que no eren molt polítics. Després, al final de la guerra, varen dir que s'havien perdut.

(Segueix a la pàgina anterior)